

Wandelroute Spiegel Zuid Rond Bensdorp en de Kom van Biegel

Wandeling 1: Spiegel-Zuid

De wandeling start op de HERENSTRAAT, bij De Bensdorp Herenstraat 51. Aan de zijde van huiswerkbegeleiding Pios en Fysiotherapiepraktijk Beens+Hafkamp.

Bensdorp was een cacao- en chocoladefabriek die in 1840 door Gerardus & Hendricus Bensdorp in Amsterdam werd opgericht. De gebroeders Bensdorp gingen in zee met de heer C.J. van Veen, die in Bussum een stuk grond aan de spoorlijn bezat. Dat bleek een gunstige plek voor uitbreiding van hun bedrijf. In 1884 was Bensdorp De Chocoladefabriek, ontworpen door J.F. Everts, gemeente-architect van Bussum, een feit. Toen in 1926 de Amsterdamse fabriek gesloten werd, ging de productie geheel over naar Bussum.

In de crisisjaren 1929-1931 daalden de chocoladeprijzen in Nederland drastisch en was er bijna geen export meer. Bensdorp kwam met het idee om dan maar eigen winkels te openen. De eerste werd in 1932 in Bussum geopend. Precies voor de fabriek, hier aan de Herenstraat in het lage gedeelte links waar nu de fysiotherapiepraktijk gehuisvest is. Uiteindelijk waren er 120 winkels verspreid over heel Nederland.

Eerste winkel Bensdorp

Bensdorp werd in 1972 overgenomen door Unilever en kwam in 1985 in Zwitsers/Belgische handen toen het werd gekocht door Barry Callebaut. In 2001 werd de fabriek in Bussum gesloten en ging de productie over naar Frankrijk.

Loop naar de hoek van het hogere kantoorgebouw en sla linksaf de NIEUWE SPIEGELSTAAT in (het Bensdorpcomplex houdt u aan u linkerhand). Na ongeveer 100 meter kunt u links de trap op lopen. Bovenaan gaat u rechts tussen het oude en de nieuwe gebouwen door, richting het nog in ontwikkeling zijnde BENSORPPLEIN.

Na de sluiting van de fabriek is er lang gesteggeld over de nieuwe bestemming, waardoor de oude gebouwen geruime tijd leeggestaan hebben en in een steeds groter vervallen staat kwamen. De leegstaande fabriek werd gebruikt als oefenruimte door een acrobatiek gezelschap en er werden dansfeesten gegeven.

Na een bestemmingswijziging in 2017 kon de bouw beginnen. Het middengedeelte van de oude fabriek is behouden en geheel gerenoveerd waarbij de karakteristieke elementen zoals kronen, gevelankers en rozetten zijn hergebruikt.

Bensdorp

U ziet dat gebouw eerst recht voor u en houdt het daarna aan uw rechterhand.

Wist u dat Bensdorp hier de bekende Brosreep ontwikkelde? In dit gebouw werd tot 1985 de beroemde chocoladereep met de luchtbellen geproduceerd. Het heet dan ook het Brosgebouw. Hierin zijn nu een kantoor en 6 loftwoningen gevestigd.

Adèle Bloemendaal BROS-reclame

De gebouwen aan uw linkerhand (ze liggen iets naar achteren meteen langs het spoor) zijn geheel nieuw gebouwd in de stijl van de oude fabriek en zijn sinds 2019 bewoond.

U ziet aan uw rechterhand een deel van een oude schoorsteen.

In 2017 tijdens een zware storm is de karakteristieke schoorsteen van de oude chocoladefabriek gedeeltelijk omgewaaid. Het deel dat nog overeind staat vormt straks het centrale punt van het Bensdorpplein.

Schoorsteen Bensdorp

Ga hier naar rechts tussen de gebouwen, de schoorsteen en de poort door, sla dan linksaf en loop verder op de Nieuwe Spiegelstraat die overgaat in de NIEUWE HILVERSUMSEWEG.

Aan uw rechterhand ziet u **Nieuwe Hilversumseweg 17** dat in 1909 Pension Patricia heette. Deze witte villa en de naastgelegen villa, **Nieuwe Hilversumseweg 15** zijn door één architect ontworpen voor twee broers. Door de grote brand in het gemeentearchief is de naam van de architect niet bekend, alleen dat de villa's rond 1905 zijn gebouwd. De villa's hebben elk hun eigen karakter en toch is het duidelijk dat de huizen door dezelfde architect ontworpen zijn. Vooral in het interieur van beide villa's zijn overeenkomstige stijlkenmerken te vinden.

Nieuwe Hilversumseweg 17

Vervolg uw weg op de Nieuwe Hilversumseweg met de bekende 'geitenweide' aan uw linkerhand, richting de Gooibergstraat.

Op de hoek met de Gooibergstraat, **Nieuwe Hilversumseweg 29**, woonde en oefende psychiater, dichter en schrijver Hans Keilson zijn praktijk uit. Hans Keilson werd nationaal en internationaal geëerd en onderscheiden. In Nederland verschenen van hem diverse romans waaronder *In de ban van de tegenstander*. Bijzonder is dat hij, nauwelijks bekend in Nederland, plotseling in het volle licht van de publiciteit kwam te staan doordat zijn boek zeer lovend werd besproken in de *New York Times* van 10 augustus 2010.

Bord in de tuin van Hans Keilson

Zijn laconieke en bescheiden optreden in de *Wereld Draait Door* maakt hem tot bekende, beminde Nederlander en leidde tot heruitgave van een aantal van zijn boeken. Hans Keilson stierf in 2011 op 101-jarige leeftijd.

Sla hier linksaf de GOOIBERGSTRAAT op en ga voor de spoorwegovergang het voetpad rechts in. U komt op de SPOORLAAN. Bij de splitsing houdt u links aan: de MEIJERKAMPLAAN.

In deze wijk Meijerkamp is het zogenaamde gevorkte stratenplan heel duidelijk te zien. Dit stamt uit de tijd van de zandpaden en al deze paden zijn in de oorspronkelijke ligging behouden. Dit is in het hele Spiegel terug te zien, er is bijna geen recht stratenpatroon te vinden.

Vroeger bestond het adres **Meijerkamplaan 7b**. Hier woonde Paul Brand (1885-1968), een Bussumse katholieke uitgever, die sociaal en politiek zeer actief was. Hij vestigde zich in 1911 op Meijerkamplaan en startte daar een uitgeverij. Brand gaf ook enkele jeugdboeken uit maar was bij uitstek een katholieke uitgever. In december 1915 verklaarde 'Rome' hem tot officiële uitgever van de Heilige Stoel. Als een van de initiatiefnemers was Brand nauw betrokken bij de oprichting van de Bussumse Rooms-Katholieke Openbare Leeszaal en Bibliotheek.

Op de buitenring van deze wijk stonden oorspronkelijk allemaal ouderwetse arbeiderswoningen. Een aardig detail vanuit de

Korte Meijerkamplaan is dat bij de invoering van de huisnummers de bijgelovige eigenaresse van het 7e huis in de straat, per se niet wilde dat haar huis nummer 13 zou krijgen, zoals logisch was na 7, 9 en 11. De wens werd ingewilligd, het is dan ook nummer 11a geworden en niet 13.

Volg de weg tot aan de kruising met de Nieuwe Hilversumseweg. Vervolg hier rechtdoor de Meijerkamplaan en ga bij de t-splitsing rechtsaf de GOOIBERG op.

SINT VITUS

Optie: wanneer u hier linksaf gaat komt u bij de Oude Rooms-Katholieke Begraafplaats Sint Vitus.

De begraafplaats is open voor bezoekers. Er is op woensdag en vrijdag een boekje verkrijgbaar met informatie over enkele graven.

In het middenpad bevindt zich het graf van Frederik van Eeden, schrijver van De kleine Johannes en Van de koele meren des doods. Op het graf staat de spreuk “Requiem aeternam donna ei domine et lux perpetua luceat ei”, “Geef hem de eeuwige rust, Heer, en moge het eeuwig licht hem verlichten”.

Op deze begraafplaats bevindt zich ook het familiegraf van Dreesmann, een van de grondleggers van het warenhuis V&D.

Na dit bezoek keert u terug naar de kruising van de Nieuwe Hilversumseweg en de Meijerkamplaan en vervolgt u de route naar de Gooiberg.

RK Begraafplaats

Familiegraf Dreesmann

U loopt u recht op **Gooiberg 15** af. Hier zat vroeger de bakkerij en kruidenierszaak van bakker Piet Ramaaker. Ook de cafetaria om de hoek was van de familie. Het gezin Ramaaker woonde boven. 42 jaar heeft bakker Piet hier z'n winkel gehad en hij was vooral beroemd om zijn krentenbrood. In 1995 kwam Piet in de

gelegenheid om Prins Bernard op zijn verjaardag een krentenbrood aan te bieden. Volgens de overlevering zei Piet tegen de prins “flikker ‘m niet achter de rodondendron hoor”, de prins moest er hartelijk om lachen en antwoordde dat hij niet zou durven.

Ga rechtsaf de IEPENLAAN op en ga bij de eerste kruising de PLAGGENWEG op.

Vrijwel meteen links ziet u Spiegelhoeve aan **Plaggenweg 5**. Hier staat een stuk historie van Bussum. Een van de oude boerderijen die het Spiegel rijk is, een langhuisboerderij. Deze boerderij heeft als onbewoonbaar verklaarde woning, vele jaren leeggestaan. Maar de eens tot krot vervallen boerderij van voor 1870 is door de toenmalige eigenaar met hulp van vele anderen in 1982 steen voor steen afgebroken. En met de afgebikte stenen werd de boerderij herbouwd naar het originele model. Dit alles heeft drie jaar geduurd. De voorgevel bestaat uit boerenvlechtwerk.

Spiegelhoeve Plaggenweg

U keert terug naar de kruising Plaggenweg-Iepenlaan en vervolgt de route (linksaf) op de Iepenlaan. Als u de Gooibergstraat aan uw rechterkant ziet, is er links een klein voetpad dat u omhoog langs het appartementengebouw voert (wanneer u niet door de fietshekjes kunt, kunt u via de stoep doorlopen totdat u na de twee appartementengebouwen linksaf de straat Majellapark in kunt). U komt in het MAJELLAPARK.

Het oude Majella

Het nieuwe Majella

Dit is het voormalige terrein van het Majella Ziekenhuis, genoemd naar de rooms-katholieke volksheilige Gerardus Majella. De Katholieke

Ziekenzorg startte in 1910 hier in Villa Spiegelheuvel ziekenzorg, met als financier en bestuurder Anton Dreesmann. Drie uit Tilburg afkomstige nonnen waren de eerste verpleegsters. In de tuin van het ziekenhuis bevond zich vroeger een grote Lourdesgrot.

De villa bleek als snel veel te klein en in 1915 opende het nieuwbouwgedeelte van het Majella Ziekenhuis de deuren. Het ziekenhuis werd uiteindelijk in 1994 afgebroken en niet veel later is dit park met de villa's gerealiseerd. De herinnering aan het ziekenhuis leeft voort in het torentje van de oude ziekenhuis-kapel dat in het midden van het park een prominente plek heeft.

Torentje Majellapark

Volg de weg en houdt links aan, naar beneden richting de Nieuwe Hilversumseweg (wanneer u zojuist voor de optie via de stoep hebt gekozen, volgt u de weg en houdt rechts aan, naar beneden richting de Nieuwe Hilversumseweg). U loopt nu recht op villa Frisia af. Hier slaat u linksaf de NIEUWE HILVERSUMSEWEG op.

De villa met de naam Frisia, **Beerensteinerlaan 24**, behoorde lang toe aan de NOS. Dit soort villa's waren een tijd lang niet populair als woonhuis. Zij werden door de meeste mensen te groot, te oud en te tochtig ervaren. Leegstaande villa's werden gesloopt en vervangen door 'moderne' flatgebouwen. Of gekocht door bedrijven. De Nederlandse Televisie Stichting (nu NOS) kocht leegstaande villa's in Bussum om vandaaruit vanaf de beginjaren van de televisie programma's uit te zenden, waaronder dus ook vanuit deze villa Frisia.

In villa Frisia werd rond 1956 dagelijks het journaal gemaakt. De redactie zat op de eerste verdieping en de filmmontage werd op zolder gemaakt. Ook Van Kooten en De Bie werkten hier aan hun humoristische en geëngageerde programma's. Inmiddels wordt de villa weer bewoond.

Op de Nieuwe Hilversumseweg

gaat u meteen weer links de BEERENSTEINERLAAN in.

Villa Frisia

Voordat u daadwerkelijk de Beerensteinerlaan in loopt: kijk nog even naar de villa met Engelse invloeden (het houten vakwerk in de gevel en de vensters met kleine roedeverdeling) op de hoek van de Beerensteinerlaan en de Nieuwe Hilversumseweg (**Nieuwe Hilversumseweg 12**). De bouwer en eerste bewoner van dit huis was de schilder Bernard de Hoog (1866-1943). Hij liet een prachtig atelier met hoge ramen en bovenlichten bouwen. De Hoog schilderde en tekende landschappen, figuren en boereninterieurs. Dit Engelse landhuis heette toen Sara's Cottage. Nadat het huis de namen Flower Cottage en Woodpecker heeft gehad, staat de oorspronkelijke naam weer op de gevel. De voortuin was vroeger veel groter dan nu en de ramen van het atelier zijn inmiddels aangepast, gelijk aan de andere ramen van het huis.

Loop de Beerensteinerlaan in, u ziet meteen links nummer 33.

Little Sunbeam, bouwjaar 1909. Op deze tegel staat een diep uitgehakt landschap met zonsopgang tussen twee bomen, die als coulissen aan weerszijden staan. Kleine tegeltjes versieren het huis aan alle kanten. Het huis heeft veel glas-in-lood waardoor overal in het huis zon komt, ook in de hal via een glazen dak.

Beerensteinerlaan 33

Een klein stukje verder ziet u op de hoek met Ruthardlaan: Ruthardlaan 2.

Een oude boerderij uit bouwjaar 1902 met veel bewaard gebleven details. De voordeur bestaat uit een boven- en onderdeur. De oude brievenbus, het toilet met tralies en het buitenportaal met zitje zijn in de oorspronkelijke stijl gelaten. In de koopakte staat, zoals bij de meeste huizen in Het Spiegel uit die tijd:

Ruthardlaan 2

“Dat op den bij dezen verkochte grond nimmer zullen worden gevestigd of gesticht: hotels, koffiehuisen, fabrieken of arbeiderswoningen nog enige andere gebouwen of opstallen, waardoor de omtrek zoude kunnen worden ontsierd of daarvoor hinderlijk is.” Men was toen al zuinig op het uiterlijk en de sfeer van Het Spiegel.

Vervolg de weg op de Beerensteinerlaan naar nummer 53.

Het prachtige glas-in-lood verraadt het beroep van een vroegere bewoner. De vakbekwame glazenier De Leur maakte veel glas-in-lood ramen in opdracht. Dit huis, en het buurhuis, hebben een trap naar de voordeur en een souterrain. Gebouwd naar de stijl van de huizen in Amsterdam.

Loop door naar Beerensteinerlaan 57.

Dit huis had in 1957 nog een plee en waterpomp. Als de put droog stond moest men eerst uit de Kom van Biegel water halen om de pomp te kunnen laten werken.

Draai met de rug naar nummer 61 en kijk uit over de KOM VAN BIEGEL.

Aan de overkant ziet u drie appartementengebouwen. Rond 1900 stonden daar drie grote villa's, met uiterst rechts de villa van Biegel. Dit is namelijk de plek waar het begon voor Loman & Biegel. Zij richtten in 1876 met koninklijke goedkeuring de Bouwmaatschappij Nieuw-Bussum op en bouwden hier de eerste villa's.

Atlanta

Landschapsarchitect Dirk Wattez hielp bij het ontwerp en de aanleg van parken en wegen.

Biegel liet deze kom uitgraven (vandaar de naam Kom van Biegel) en gebruikte dat zand om zijn villa Solitude op een heuveltje te kunnen bouwen. Inmiddels staat daar villa Catalpa, hier komen we later tijdens deze wandeling nog langs.

De andere drie villa's aan de overkant van het water hadden namen als Dennekamp (de villa van Frederik van Eeden), Dennerode en

Dennerust. Dennen behoren tot de oorspronkelijke beplanting en zijn kenmerkend voor dit deel van het Spiegel.

Villa Dennekamp

Er staan ook nu nog een aantal oude dennen aan de overkant van de Kom van Biegel.

Rond 1958 hebben de oude villa's plaats moeten maken voor deze drie appartementengebouwen. Het bronzen beeld dat u links naast de vijver ziet staan heet 'Atlanta' het is in 1976 door Nic Jonk vervaardigd. Aan de Kom van Biegel lagen ook twee pensions. Huize Beerenstein, links achter u. En helemaal rechts aan de kop van de vijver Huize Edinoor (vernoemd naar de zusters Edi en Noor Ploem). Deze villa heeft inmiddels een kantoorbestemming.

U kunt doorlopen richting Beerensteinerlaan 73.

Huize Beerenstein is gebouwd in 1908 en bestond uit drie aan elkaar gebouwde villa's. De conversatietheekoepel aan de linkerzijde is tijdens een verbouwing in 1920 toegevoegd. Het idee was dat als het hotel/restaurant niet naar wens zou verlopen, de mogelijkheid bestond de middelste villa te slopen. De twee overgebleven villa's zou men dan los kunnen verkopen. Zover is het nooit gekomen.

Drie nichten, de dames Kaarsgaren en Jurissen, huurden Beerenstein in eerste instantie gezamenlijk. De nichten gingen uit elkaar nadat nicht Agaath hotel Beerenstein alleen voor zichzelf kocht. Nicht Lien huurde vervolgens huize Edinoor en nicht Bertha huurde Jan Tabak. Alle drie de hotels floreerden in die tijd. En Jan Tabak bestaat tot op de dag van vandaag nog. In Beerenstein is nu kinderopvang Berepels van de Koningskinderen ondergebracht.

Vervolg de weg en sla bij de kruising linksaf de NIEUWE 'S-GRAVELANDSEWEG op. Aan uw rechterhand ligt iets naar achteren Nieuwe 's-Gravelandseweg 66.

Het is bijna niet voor te stellen dat dit pittoreske huisje gebouwd is door Berlage, die toch bekend staat om zijn robuuste ontwerpen.

Dichter, schrijver en revolutionair socialist Herman Gorter (1864-1927) heeft dit huis van september 1893 tot

aan zijn dood bewoond. Gorter is vooral bekend geworden door zijn gedicht van epische lengte Mei, dat hij in 1889 schreef. De openingsregel van dit gedicht, Een nieuwe lente en een nieuw geluid is een staande uitdrukking geworden.

Herman Gorter

In 1896 ging Gorter het werk van de Duitse filosoof en econoom Karl Marx bestuderen. En werd hij een overtuigd aanhanger van het communisme. Deze nieuwe levenshouding klonk ook door in zijn werk.

Herman Gorter vormt samen met Frederik van Eeden het bekende duo 'de beroemde Bussumers'.

Vervolg nu de weg tot aan Nieuwe 's-Gravelandseweg 59 aan de linkerkant.

Hier achter het bos was de zogenaamde Zandzee, hèt toeristisch uitje voor Amsterdammers en bewoners uit het Gooi. Dit huis was een politiepost met twee echte cellen. Deze post werd daar gevestigd om de veiligheid van de spiegelbewoners -waarvan slechts enkelen over telefoon beschikten- te bevorderen. En tegelijk kon vanuit deze post toezicht gehouden worden op bos en heide. Je mocht hier vroeger water tappen om je meegenomen limonadesiroop te verdunnen.

Wanneer u met de rug naar de oude politiepost staat heeft u mooi uitzicht op het natuurgebied Cruisbergen. Het is goed te zien dat het land daar veel lager ligt. Dat is ontstaan door de afgravingen ten behoeve van zandwinning voor de spoorlijn en voor de bouw van huizen in Amsterdam.

Oude politiepost

Loop nu terug in de richting waar u vandaan kwam, maar houdt links aan en ga verder op de BREDELAAN.

Aan uw rechterhand ziet u nu de achterkant van het huis van Gorter.

Iets verder ziet u **Bredelaan 4**, dit huis werd vroeger bewoond door de grote beeldhouwer Lambertus Zijl, die in het linker

gedeelte zijn atelier had. Reliëfs, penningen en veel versieringen aan gebouwen (o.a. het beeldhouwwerk aan buitenzijde van de Beurs van Berlage in Amsterdam) zijn van zijn hand.

Links op **Bredelaan 5** is een Chinees beeldje met daarboven Chinese karakters in de gevel te zien. Dit ingemetselde beeldje is een votief stèle. Het stelt de boeddhistische heilige Kannon voor. De inscripties naast het beeld luiden: “Zij gaf gehoor aan onze bede om zoons.” Dit beeldje is na de geboorte van een langgewenste zoon in 1756 door de gelukkige ouders geschonken aan een tempel en hier later in 1912 ingemetseld.

Ga de eerste straat rechtsaf, GOOILANDSEWEG.

Meteen op de hoek, **Gooilandseweg 20**, heeft geheel naar Engels voorbeeld, een balkon over de hele breedte van het huis.

Boven de moderne huizen aan uw rechterhand ziet u weer de dennen die dit deel van de wijk kenmerken.

Vervolg uw weg op de Gooilandseweg tot aan de eerste kruising en draai even om.

Hiervandaan is er goed zicht op de villa aan **Bredelaan 11** (het huis recht voor u). Gelukkig is het plan om hier de Gooilandseweg rechtdoor door te trekken richting de Hilversumse Meent nooit doorgegaan. Het zou ten koste van deze villa zijn gegaan.

Bredelaan 11

Draai terug en ga linksaf de KONINGSLAAN in.

Koningslaan 54 heet De Wegwijzer. De naam verwijst naar de functie van de vroegere bewoner, de heer Sleswijk. Sleswijk was in dienst van de ANWB, de uitgever van ‘De wegwijzer voor toeristische wandelen en fietspaden’.

De naam van het huis aan **Koningslaan 52** is Pelaboeham Santosa, uit het Indonesisch vertaald: Veilige Haven. De gevelsteen toont een groot

Koningslaan 54

stoomschip dat geleid door het licht van de vuurtoren de veilige haven kan binnenvaren.

Koningslaan 52

Ga bij de volgende kruising links naar de KOEDIJKLAAN.

De villa bij **Koedijklaan 17** is, evenals het hekje, in 1920 gebouwd, in de stijl van de Amsterdamse School. Het is ontworpen door Ph. Hamers. Op de zolderverdieping ziet u een driehoekige uitbouw met een spitsboogvormig dak. De ramen hebben een roedeverdeling en er zijn ramen met gekleurd glas-in-lood. De parktuin van de villa tegenover nummer 17 is grandioos (deze is het beste te zien vanaf de Koningslaan).

Sla aan het einde van de straat rechtsaf, de PRINSES IRENELAAN op.

Bij **Prinses Irenelaan 14-26** staat op de pilaren De Wilde Roos. Dit verwijst naar de Vruchtboom & Rozenkwekerij De Wilde die hier in 1920 gesticht is door de heren De Wilde en Maas. In 2003 werd de rozenkwekerij gesloten en een gedeelte van het grondgebied overgedragen aan het Goois Natuurreservaat ten behoeve van het nieuwe natuurgebied Zanderij Cruisbergen. Aan de Prinses Irenelaan verrees dit appartementengebouw in landhuisstijl met aan weerszijden twee koetshuizen.

Appartementencomplex De Wilde Roos

Koeien op Cruisbergen

Vervolg de weg en ga bij de eerste straat linksaf de J.F. EVERTSLAAN.

Deze laan is genoemd naar de timmerman en later gemeente-architect J.F. Everts. Everts heeft o.a. van het oude raadhuis van Bussum, dat helaas is afgebroken, getekend. In deze laan bouwde hij de villa's op nummer 1, 3, 7, 8 en 10.

In de tuinen van **J.F. Evertslaan 9** aan de rechterkant en nummer **14** aan de linkerkant ziet u nog de oude koedijk die richting de Hilversumse Meent bewaard is gebleven. Een koedijk is een

smalle opgehoogde strook land met opgaand hout, die diende als afscheiding om het vee op het eigen terrein te houden. Precies op deze plek is de dijk onderbroken door de weg waarop u loopt, maar is nog duidelijk in beide tuinen te zien.

Op **J.F. Evertslaan 10** woonde de schrijfster Jo van Ammers-Küller. Veel van haar romans spelen zich af in welvarende burgerkringen waarin ook de problematiek van de vrouwen-emancipatie een rol heeft.

J.F. Evertslaan 10

Op **J.F. Evertslaan 8** woonde Everts zelf. Hij hing de leer der antroposofie aan. Alle kamers van

het huis staan met elkaar in verbinding, soms met luikjes, zodat de zon vanaf de achterzijde, op het glas-in-lood aan de voorzijde valt. Een gedeelte van de voorkamer heeft een glazen dak zodat men de lucht goed kan waarnemen. Het huis heeft veel nisjes, op- en afjes, hoekjes, en geen enkele hoek is een rechte hoek van 90 graden.

Er zijn duidelijke hoogteverschillen tussen de huizen en de tuinen te zien. Dat komt om dat de Meent, links van deze weg, is afgegraven en de rechterkant van de weg het vroegere heuvelachtige gebied van de Mariaheuvel was, een wandelgebied dat doorliep tot aan de Heuvellaan. Bij nummer 3 is het hoogteverschil tussen huis en tuin zelfs heel duidelijk te zien.

Aan het einde van de straat, rechtsaf de MEENTWEG op. Steek op de rotonde rechtdoor over en sla rechtsaf de HEUVELLAAN in.

Het huis direct op de hoek, **Heuvellaan 1**, is enkele jaren geleden volledig opnieuw opgebouwd naar het voorbeeld en volgens de stijl van het huis dat hier eerder stond.

Sla de 1e weg linksaf, de WILLEMSLAAN in.

Willemslaan 40: Het Starretje. Deze villa, van de hand van de Gooise architect Jan Rebel, is in 1920 gebouwd in de stijl van de Amsterdamse School. Het maakt deel uit van een ensemble van drie villa's: Het Maentje, Het Zonneke

en Het Starretje (nrs. 36, 38 en 40).

Het karakter van het ensemble wordt versterkt doordat het in

originele stijl gemaakte tuinhek in de voortuin van alle drie de huizen is doorgetrokken. De drie huizen zijn sinds enkele jaren gemeentelijk monument.

Willemslaan 40: Het Starretje

Willemslaan 38: Het Zonneke werd bewoond door de Oud-Kapitein ter zee W.F.J. Mörzer Bruijns. Hij werd in 1963 kapitein van het snelste door dieselmotoren aangedreven schip ter wereld, de Oranje. De heer Mörzer Bruijns maakte later het bekende bomenrapport over Het Spiegel.

Willemslaan 36: Het Maentje stond in 1927 te koop voor 14.000 Gulden of te huur voor 1.000 Gulden per jaar.

Vervolg de weg naar de kruising met de Koningslaan.

De villa Meenthoek, op nummer 44, heeft zeer grote ramen van gebogen glas. Loop ook even rechtsaf de

Koningslaan in om ook de imposante achterkant van het huis te bekijken. En als u hier dan toch bent, draai dan even om naar

Koningslaan 51. Deze villa met de roze elementen, is rond 1900 oorspronkelijk gebouwd als

zomerhuis. Later woonde er de heer L. Smelt Woodland, hoofdredacteur van het weekblad De Nederlandsche Jager. Aan de rechterkant van het huis is duidelijk te zien dat vroeger een deel van het perceel verkocht is, het lijkt wel of hier de tuin zomaar 'afgehakt' is.

Koningslaan44: Villa Meenthoek

Loop terug naar de WILLEMSLAAN.

Meteen op de hoek, **Willemslaan 34**, een opvallend huis omdat het zwart is. De villa is gebouwd in Renaissancestijl met grote versieringen op de gevel. Ook het tuinhuis is in dezelfde stijl gebouwd.

De villa op **Willemslaan 19** (rechts) is gebouwd in 1899. De naam Atjeh stamt vermoedelijk uit de tijd dat dr. Gustav Schaler, directeur van de Cocoscultuur Maatschappij, er woonde. Voor de bebouwing lag hier heide waar herders met hun kudde over weidden. Omstreeks 1900 was dat bijvoorbeeld Teus Boele,

bijgenaamd De Bok.

Villa Sophie op **Willemslaan 30** bezat in 1896 twee torentjes.

Aan de rechterkant bij de volgende kruising, **Koedijklaan 2**, staat op het huis Aan den Koedijk. Op deze fraai gedetailleerde gevelsteen zijn drie drinkende koeien te zien, voor de dijk waarop een ezelwagen rijdt.

Langs deze koedijk werden de koeien vanuit het dorp naar de weide op de Meent gebracht.

Dit is het begin van de koedijk die we zojuist bij de J.F. Evertslaan gezien hebben.

Koedijklaan 2

Vervolg de weg op de Willemslaan naar de volgende kruising met de Parklaan.

Op de hoek van de straat, **Willemslaan 7/Parklaan 20**, staat het huis met de naam Bella Vista. Vanuit de toren kon je uitkijken tot op de Zuiderzee. De toren die men nu ziet was eerst hoger. Bovendien was er aan de kant van de Parklaan nog een tweede, hogere toren. Deze moest op last van de gemeente worden afgebroken wegens gevaar voor vliegtuigen.

Dit omdat er op de Hilversumse Meent een noodlandingsbaan lag.

De dichtgemetselde ramen stammen uit de tijd van de glasbelasting, dit deed men om

belastingbetaling te verminderen. Men betaalde immers belasting over het aantal ramen, deuren en schoorstenen dat men had. Het huis werd in 1910 gesplitst. Aan deze kant met de ingang aan de Parklaan, woonde mevrouw Doorn, een schrijfster van historische biografieën.

Willemslaan Bella Vista

Ga rechtsaf de PARKLAAN in.

Bij **Parklaan 16** en **18** hing vroeger bovenin een alarmklok die te bedienen was vanuit de slaapkamer of vanuit de beneden-

verdieping. In de oorlog liet de familie Maas het bouwen. Vanwege houtgebrek, liet men de 21 eiken die in de tuin stonden kappen om ze vervolgens in dit huis te verwerken. Tijdens een latere verbouwing van dit huis gebeurde iets opmerkelijks. Een vreemde heer, executeur van twee dames die eerder in dit huis gewoond hadden, snuffelde tijdens de verbouwing rond in het huis. Al snel werd duidelijk waarom: men vond boven in de schouw in een loden kist een testament en een schuldbetekenis van 100.000 gulden!

Parklaan 15, gebouwd in 1879, is één van de oudste huizen van het Spiegel. Dit huis heeft een loze siergevel. Achter de gevel bevindt zich geen kamer.

Parklaan 14 is gebouwd in Neoclassicistische stijl en heeft net als nummer 15 een loze siergevel. De villa heeft een gevelsteen met de naam May Flower in de vorm van een drieluik. Op de zijpanelen staan takjes lelietjes-van-dalen en in het hogere middengedeelte komt de zon juist boven de horizon met zonnebloemen op de voorgrond.

Parklaan 3 en **4** zijn beide gebouwd als zomerverblijf voor Amsterdamse families, en staan al op een kaart van 1884. Nummer 3 kreeg de naam Vredehof. Nummer 4 werd Parkzicht genoemd. Deze villa was destijds een pension. Hier heeft de bekende schrijver-dichter Willem Kloos gewoond. Willem Kloos werd door psychiater Frederik van Eeden behandeld en kreeg eerst bij Van Eeden onderdak in Villa Dennekamp. Later betrok hij pension Parkzicht. Tot ergernis van Willem Kloos, speelde de pensionhoudster, mevrouw Linn, piano.

Parklaan 4: Villa Parkzicht

Willem Kloos

Ga linksaf naar de GOOILANDSEWEG.

Op de plek van **Gooilandseweg 1** stond vroeger de villa van Biegel, genaamd Solitude (omdat de villa er eenzaam lag). Die villa is afgebroken en villa Catalpa is er voor in de plaats gekomen. Het afgegraven zand uit de kom van Biegel ligt dus

onder deze villa. Catalpa is gebouwd door architect K. van den Berg in Expressionistische stijl. Dit is te zien aan de ten opzichte van elkaar verspringende bouwvolumes.

Deze villa heeft een 'zusterhuis' op de Brediusweg, het enige verschil tussen deze twee is dat het huis op de Brediusweg geen rieten kap heeft. Beide villa's zijn destijds gebouwd voor de twee broers Van Zalingen. In de vroege jaren van de automobielen deden de broers al aan autoracen. En hier bij villa Catalpa, in het bijhuis naast de villa,

Villa Catalpa

werd aan de auto's gesleuteld. Er tegenover ziet u de villa aan Gooilandseweg 4. Hier is een aantal jaren geleden, bij het restaureren van het huis, in de achtertuin nog een bunker met een schuilkelder gevonden.

Volg de stoep linksaf de Nieuwe 's-Gravelandseweg op en steek bij de kruising met de Nieuwe Hilversumseweg linksaf over, en ga meteen rechts de HERENSTRAAT in.

Aan **Herenstraat 110** staat de Maria Hoeve. De aanbesteding was op 1 oktober 1896 in Hotel De Rozenboom (waar nu Bel-Ami zit) en voor inlichtingen kon men terecht bij architect J.F. Everts. Het werd boerderij met woonhuis: een langhuisboerderij. De voordeur en de kozijnen in de voorgevel komen uit een gesloopt landhuis en zijn

Maria Hoeve

extra breed en dik. Rechts van de voordeur is de eerste steen te zien, gelegd door Tijmen Krijnen toen hij pas drie maanden oud was. Tot 1973 stonden hier nog koeien op stal. In de hoek van de voortuin staat een hazelnotenboom die er al meer dan zestig jaar staat.

Sla voor de Maria Hoeve, rechtsaf de MELKWEG in.

De boerderij aan **Melkweg 4** staat (net als de Maria Hoeve) op grond die vroeger bouwland was met de naam Bruiker. Dit huis is het eerste huis dat in 1895 in deze straat werd gebouwd. Het

is een T-huisboerderij, ingericht als dubbel woonhuis zodat het voorhuis kon worden verhuurd. Aan de Herenstraat was de voordeur, rechts daarvan een serre en een grote voortuin. Na een interne verbouwing in 1913 door architect N. Rigter is de voordeur verplaatst naar de Melkweg waar deze nu nog is. De allereerste eigenaar Jacobus Krijnen, had de bijnaam De Nap. De nazaten worden nog steeds Krijnen van de Nap genoemd.

Loop de Melkweg uit en sla aan het einde linksaf de BEERENSTEINERLAAN in.

Het huis aan de rechterkant vlak voor de kruising, **Beerensteinerlaan 18**, is een langhuisboerderij uit 1896 waar tot 1953 veehouder Fokker met zijn gezin woonde. Boer Jacobus Ruizendaal die daarna eigenaar werd, had grond bij Bikbergen waar hij aardappels, bieten, rogge en tarwe verbouwde. Als er geoogst moest worden huurde hij voor 30 gulden per week dagloners in. De boerderij is inmiddels verdeeld in 3 woningen. **Beerensteinerlaan 6, 4 en 2c** zijn voormalige daglonerswoningen. Deze drie huisjes stammen uit de tweede helft van de 19e eeuw. Een ervan is vrijstaand, de andere zijn ruggelings onder één kap gebouwd. De huisjes zijn van historische waarde vanwege de eenvoudige vorm, detaillering en materiaalgebruik. Bovendien laten ze zien hoe de dagloners in de 19e eeuw woonden.

Vervolg de weg en zie dat u recht op het oude Brosgebouw van de Bensdorp afloopt. Dit aanzicht laat het gerestaureerde appartementencomplex in al z'n glorie zien. Hier eindigen we deze wandeling. Wanneer u voor het gebouw langs linksaf gaat, komt u weer bij het beginpunt in de HERENSTRAAT.

Brosgebouw

De wandeling is samengesteld uit diverse bronnen: o.a. Spiegelschrift, Historische Kring Bussum, steunpunterfgoednh.nl en tgooi.info, Wikipedia, COPYRIGHT Vereniging Vrienden van het Spiegel - 2021.